

VIII. SLOVESA

1. TVAR URČITÝ A NEURČITÝ

1. Přečtěte si pohádku a vlnovkou podtrhněte slovesa.

Malá pohádka o řepě

Dědek řepu nasadil,
u pole se posadil,
čekal, čekal,
mráz ho lekal,
sluníčka se bál,
dešti jenom lál.

Bez večeře, bez oběda
čeká dědeček,
najednou se hlína zvedá,
roste kopeček.

„Bábo, roste řepa!“
„Prosím tě, co vidíš!“
„Bábo, což jsi slepá?“
„Dědku, ty mě šidíš!“

Zavolali vnučku, vnučka pejska,
pejsek kočku, kočka myš.

Chytli se a čekají,
šepty, šepety, šeptají –
neslyšíš?

Myšce byla dlouhá chvíle,
hopsala si rozpustile,
trhla kočkou,
kočka pejskem,
pejsek vnučkou,
vnučka bábou,
bába dědkem –
dědek prázdné ruce měl,
ničeho se nedržel,
udělali bác...

Kopeček se ještě chvěje,
jak se pod ním krtek směje.

(František Hrubín: Špalíček veršů a pohádek)

- a) Určité slovesné tvary z první sloky převed'te na tvary neurčité.

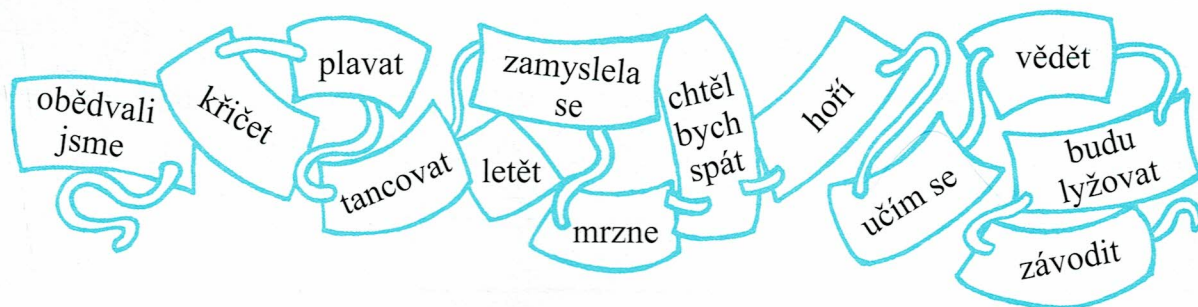
- b) Najděte alespoň jedno podstatné jméno od každého rodu a určete jeho vzor.

Rod mužský: _____, rod ženský: _____, rod střední: _____.

- c) Najděte a vypište slova hanlivá: _____.

- d) Vypište citoslovce: _____ a předložky: _____.

2. Roztříd'te slovesné tvary na určité (vybarvěte modře) a neurčité (vybarvěte žlutě).

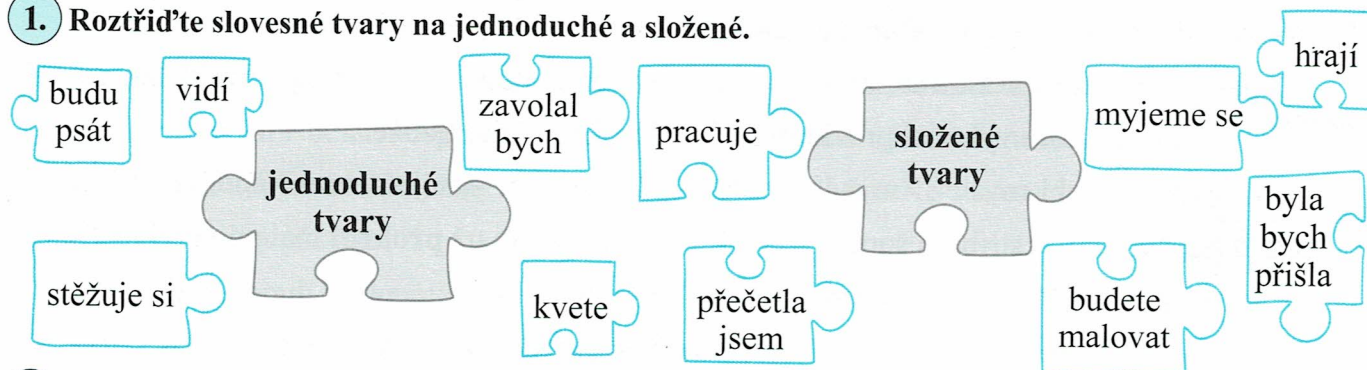
3. Napište slovesa protikladná.

jít × _____ bdít × _____ šeptat × _____

smát se × _____ nastoupit × _____ koupit × _____

2. JEDNODUCHÉ A SLOŽENÉ TVARY

1. Roztříd'te slovesné tvary na jednoduché a složené.

2. Přečtete si text a doplňte *i, í/y, ý*.

Ted', když skončila z _ ma, má skřítek Medovníček kolem své chalup _ spoustu práce. Ukl _ dí střechu od napadaných větv _ ček a l _ stí, zamete cestičku k chaloupce, od oken odhází mech. Ale stále jako b _ o něčem přem _ šlel, pořád jako b _ neb _ l ve své kůži. A bodejť b _ b _ l. Vždyť při tom

úkl _ du každou chvíl _ sl _ ší nějaké tichoučké naříkání. „Ted' jsem to zase sl _ šel,“ říká s _ pro sebe. Ale to naříkání b _ lo tak slabé, že i komáří p _ štění b _ lo s _ lnější.

(Jan Lebeda: *Nové pohádky skřítků Medovníčka*; ilustrovala Zdeňka Študlarová; upraveno)

- a) Vyhledejte slovesa. Jednoduché slovesné tvary podtrhněte modrou vlnovkou, složené slovesné tvary podtrhněte oranžovou vlnovkou.

UČ, str. 87

3. ZVRATNÁ SLOVESA

1. Přečtete si text a vlnovkou podtrhněte zvratná slovesa.

Rozum a Štěstí

Jednou se potkalo Štěstí s Rozumem na nějaké lávce. „Vyhni se mi!“ řeklo Štěstí. Rozum byl tehdy ještě nezkušený, nevěděl, kdo komu se má vyhýbat. „Proč bych se ti vyhýbal? Nejsi lepší než já!“ hrdě odvětil a zůstal stát na místě. „Lepší je ten,“ odpovědělo Štěstí, „kdo více dokáže.“

(Karel Jaromír Erben: *Nejkrásnější české pohádky*; ilustrovala Edita Plicková; upraveno)

- a) Vyhledejte a vypište ostatní slovesa.

UČ, str. 88

4. ČASOVÁNÍ SLOVES – ČAS PŘÍTOMNÝ

1. Přečtěte si text. Vyhledejte a vlnovkou podtrhněte slovesa v přítomném čase.

„Copak se děje tak zvláštního, že se na hladině neděje ale vůbec nic?“ přemýšlí Rákosníček.
„To abych pro jistotu vykonal průzkum pod vodou.“ A udělal **dobře**.

„To jsem si mohl myslet,“ **mračí se** Rákosníček, „kapr Matěj s línem Vendelínem už zase sedí u karet a hrají o stříbrné šupinky. A jak koukám, Matěj už **prohrál** málem všechny.“

„Je to tak,“ lituje se kapr, „málem všechny.“

„Tak vidíš, ty trdlo jedno,“ domlouvá mu skřítek, „vždyť už jsi, ty hanbáři, skoro celý **nahatý**.“

(Jaromír Kincl: Rákosníček a rybník; ilustroval Zdeněk Smetana; upraveno)

a) Zakroužkujte infinitiv.

b) Ke zvýrazněným slovům uveďte slova protikladná.

2. Doplňte libovolná slovesa v náležitých tvarech přítomného času.

č. j., os. 3. _____

č. mn., os. 1. _____

č. j., os. 2. _____

č. mn., os. 2. _____

č. j., os. 1. _____

č. mn., os. 3. _____

3. Převeďte slovesa do 1. osoby čísla jednotného přítomného času. Celé cvičení přepište na linky.

Co děláme?

Každý něco dělá: kreslíme obrázky, zpíváme písničky, cvičíme, běháme, plaveme v bazénu, čteme knihy, chodíme na procházky, spíme.

4. Slovesa v závorkách dejte do správných tvarů přítomného času.

Jaro (začínat) _____ jarní rovnodenností. Den (být) _____ stejně dlouhý jako noc a světla stále (přibývat) _____. Světlo a teplo (probouzet) _____ celou přírodu. Stromy (pučet) _____. Ze země (vyrážet) _____ nové rostliny. Zvířata (mít) _____ mláďata. Ptáci (vracet se) _____ z teplých krajů. Všechno (růst a rozvíjet se) _____.

5. Diktát.

Vilík vypráví o školním výletu. Emila bolí zuby. V Mladé Boleslavi se vyrábí automobily. Nad vrcholy hor krouží orli. Po svazích sopky se valí proudy lávy. V bílé košili to Jirkovi sluší.

5. ČASOVÁNÍ SLOVES – ČAS BUDOUCÍ

1. Přečtěte si text a vlnovkou podtrhněte slovesa v budoucím čase.

Vodník Kebule popadl vílu Amálku za ruku a zakvával: „Stáhnú tě dolů a budeš mi tam dělat hospodyní.“ Amálka se vylekala. „Jenže,“ povídá vodníkovi, „já jsem víla lesní a ve vodě nebudu moci žít. Ke všemu jsi, Kebule, veliký ošklivec.“

Vodníka Kebuli to dopálilo, až se od něho ohřála voda v rybníce. Udělal vlny a řekl: „Tak já si tě, Amálko, dolů nepovedu. Budeš mi hospodařit při břehu v puškvorcích a budeš míchat mlhu.“ Mezi řečí natrhal Kebule síť a upletl z něho zelenou klíčku.

„V téhle klícce si tě budu chovat, abych tě měl bezpečnou.“ Poklopil klíčku na Amálku a sám sjel do hlubiny.

(Václav Čtvrtek: *O víle Amálce a žabce Márince*; upraveno)

- Vypište slovesa v přítomném čase. _____
- Vypište několik sloves s předponou. _____
- Jak si představujete vodníka Kebuli? Nakreslete ho. Své obrázky pak porovnejte. Představovali jste si vodníka všichni stejně?

2. Doplňte vynechaná písmena. Potom napište tvary sloves v 1. osobě čísla jednotného.

Sloveso	Složený tvar budoucího času	Jednoduchý tvar budoucího času
ml _ t		_____
zazp _ vat	_____	
vym _ slet	_____	
s _ čet		_____
v _ skat (radostí)		_____

3. Napište v 1. osobě jednotného čísla budoucího času o návštěvě školního představení v divadle. Použijte uvedená slovní spojení ve správných tvarech.

V pondělí jít se školou do divadla, mít vhodné oblečení, u pokladny zakoupit vstupenku, posadit se na své místo, tiše sedět a sledovat představení, nerušit, nejíst, vrátit se do školy a povídat si o představení.

